

EEN OPENHARTIG GESPREK MET...

Tom de Haan

‘Ik wil bijdragen aan een inclusieve kerk’

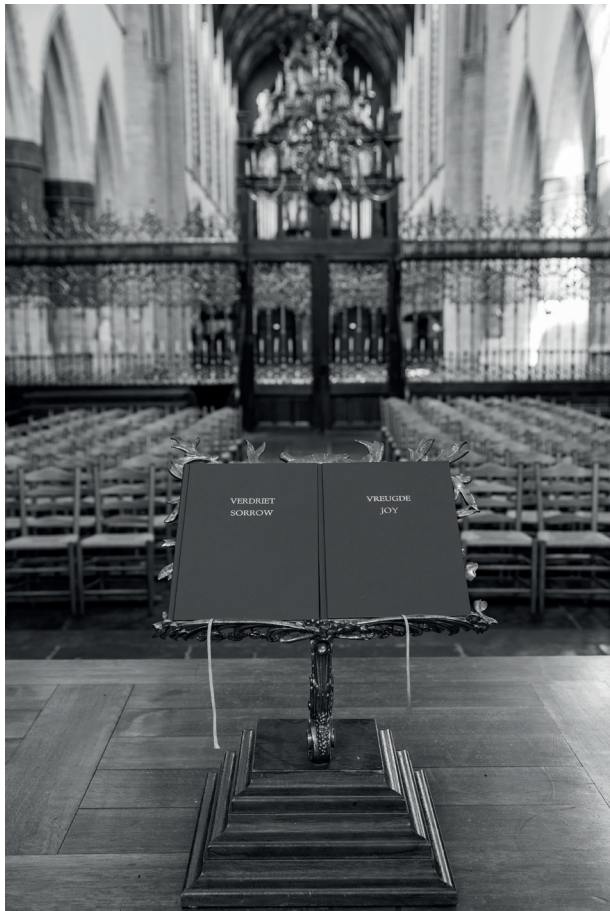
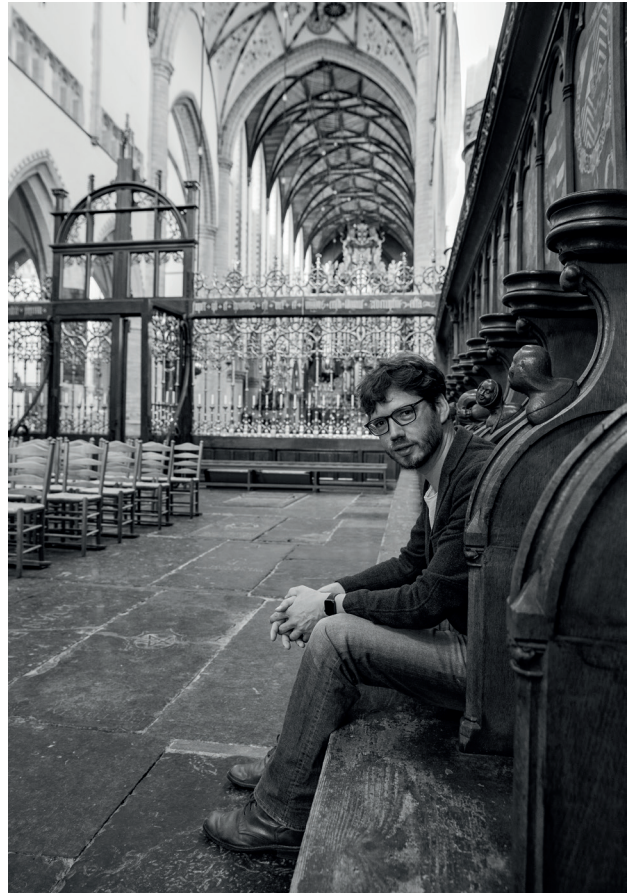
In deze roerige tijd is het goed te kijken wat de kerk kan betekenen voor de stad Haarlem, meent Tom de Haan. Als stadsdominee legt hij een verbinding met de stad. Hij wil de kerk toegankelijk maken voor iedereen. “Mijn werk gaat over zingeving en vertrouwen, hoop en liefde delen met elkaar.”

Na aanbellen zwaait de statige deur gelijk open. Tom (41) draagt een spijkerbroek, een donkerblauw T-shirt en een openhangende blouse, daaronder grove schoenen. Niet de outfit die je direct zou verwachten bij een dominee. Hij oogt toegankelijk en modern, Tom speelt saxofoon en gitaar in een band. “Ik ben niet anders dan anderen en zeker niet beter.” Zijn kantoor bevindt zich in de vroegere kosterwoning aan de Oude Groenmarkt naast de Grote of St.-Bavokerk. In de donkere ruimte zijn twee bureaus tegen elkaar aangeschoven. Naast de computer staat de bijbel als eerste in een rijtje boeken. In 2013 werd Tom stadsdominee van Haarlem, in eerste instantie voor vijf jaar, maar het werd een vaste aanstelling. “Negen jaar geleden werd mij gevraagd te komen werken voor de Protestantse Kerk in Haarlem. Naast het leiden van twintig kerkdiensten kon ik mijn verdere werkzaamheden zelf invullen. Een dominee houdt zich meestal bezig met de leden van de kerk, ik wilde als stadsdominee een verbinding leggen met de stad. Een aanspreekpunt zijn zodat de kerk toegankelijk wordt voor iedereen.” De kroeg leek hem de beste plek om met inwoners van Haarlem in contact te komen. “Een losse *setting* midden in het leven.” Wekelijks zat hij in hetzelfde café, maar er kwam niemand. “Ik ontdekte dat je de media nodig hebt als je iets wilt met de stad. Mensen moeten wel weten wat je doet”, zegt hij lachend. “Kranten zijn niet dol op de kerk en besteden weinig aandacht aan ons. Kerkbladen zijn voor de leden en de website wordt voornamelijk bezocht door toeristen. Ik ben Facebook gaan benutten als communicatiemiddel voor de kerk.”

ANGST VOOR HET ONBEKENDE

Aan de kapstok in kantoor hangen een donkerblauwe en een lichtgrijze toga. De lichte is van zijn vrouwelijke collega. “Ik heb deze blauwe speciaal laten ontwerpen voor de diensten. Het bovendeel lijkt op een colbert, ik ben er blij mee.” Over zijn toga hangen twee stola's, een soort sjerpen, de ene wit met mosgroene accenten en de andere oudroze. “Ik heb ze gekregen van een overleden collega, zo'n sjerp is echt een eeuwenoude traditie.” Tom is de zoon van een dominee en studeerde theologie in Kampen. Hij werd tijdens zijn studie gegrepen door vakken als psychologie, filosofie, sociologie en kerkrecht. “Een waaier aan mijn interesses, alles wat met het leven te maken heeft.” Na zijn opleiding werkte hij bij de IKON en

was eindredacteur van de radiokerkdiensten. Hij reisde door heel Nederland en kwam in contact met verschillende dominees. Op den duur ging het bij Tom knagen dat er in die diensten zo weinig gesproken werd over de wereldproblematiek. “Als theoloog ben je daar ook voor opgeleid. Ik wilde verbinding zoeken met mijn generatie, gelovig of niet.” De vacature in Haarlem kwam als geroepen. “Mijn werk gaat over zingeving. Ik wil als kerk vertrouwen, hoop en liefde delen. Waar halen we de moed vandaan? De wereld lijkt vrij hopeloos. Maatschappelijk zitten we in een vertrouwenscrisis. Er heerst angst voor het onbekende, maar het nieuwe verrijkt juist. Ontmoeting betekent groei. Mijn doel is om van geloof vertrouwen te maken en te streven naar vrede en recht voor iedereen. Ik wil graag de traditie van de kerk, die gestopt is door de ontkerkelijking en vergrijzing, verder doorgeven.” Tom leunt achterover in zijn stoel en haalt een hand door zijn haar. Hij vervolgt: “Het is een wonder dat mensen vertrouwen hebben. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor, maar het is één van de mooiste dingen die een mens kan hebben. Door vertrouwen maak je verbinding met een ander. Als ik wantrouwend ben, heb ik de neiging alles af te houden en raak ik depressief. Hoop hebben is ook essentieel, het tegenovergestelde van wanhoop. Er is geen mens meer die het wereldnieuws aankan. Ik kijk liever *Het Jeugdjournaal* met af en toe een item over een pandabeer. Oorlog, CO²-uitstoot, een stijgende zeespiegel, wapenhandel, armoede, het is niet te doen. Daar moet wat tegenover staan. Als ik me klote voel, heb ik een gemeenschap, een ouder of vriend nodig die zegt dat het goed komt. Los van of dat klopt. We willen ➤

‘Een stadsdominee legt een verbinding met de stad’

onze zorgen delen met iemand die niet oordelend luistert. Coaches en psychologen worden er duur voor betaald. De behoefte neemt toe om in aanraking te komen met spiritualiteit en stilte. Als je stil staat, kom je verder.’

KAPITALISME EN INDIVIDUALISME

Nederland is het meest seculiere land ter wereld, volgens Tom. In Italië bijvoorbeeld is het gemeenschapsgevoel veel groter, de kerk is daar van iedereen. “Dat staat in contrast met ons. Hier vragen we elkaar hoe het met je spiritualiteit gaat en of je nog aan yoga doet. Maar in de landen waar yoga vandaan komt, kenmerkt het ook de maatschappij. Bijna alle landen zijn religieuzer dan wij, Nederlanders zijn graag neutraal. De Grote of St.-Bavokerk vindt iedereen mooi, maar meer als gebouw of museum. Veel kerken staan leeg en zijn duur in onderhoud.” Het kantelmoment ligt in de jaren zestig, de opkomst van het kapitalisme en het individualisme. “Onder het mom van vrijheid, gingen mensen niet meer naar de kerk. Daar zaten alleen maar gehoorzamen en buiten de kerk was je vrij, dachten ze. We zitten nu weer op een omslagpunt. Velen vragen zich af, ben ik wel vrij of juist totaal verloren als individu? Waar is mijn vangnet, wie steunen mij? Ik merk dat mensen graag het gesprek aangaan. Ook degene die niets met de kerk hebben. Je hebt al je successen behaald en dan krijg je kanker of een ongeluk, wat dan? We hebben allemaal een soort kerk nodig, je kan het niet alleen. Onderlinge verbinding is enorm belangrijk. Er zijn voor elkaar. Als een kerk niet de plek is waar mensen naar elkaar omkijken, is het geen goede kerk.”

De stadsdominee wil onder meer bespreekbaar maken wat de krapte op de huidige woningmarkt betekent voor zijn generatie. Die mensen zijn bang hun huis niet meer te kunnen betalen als ze hun baan kwijt raken of kunnen überhaupt geen huis kopen. “Ik vind dat de kerk daar iets moet betekenen, dat de oudere generatie oog krijgt voor de druk die de jongere generatie voelt. Het is belangrijk samen te bespreken of we wel zo’n stad willen zijn. De kerk en de wereld staan niet los van elkaar. In deze roerige tijd is het goed om te kijken wat de rol van de kerk kan zijn voor de stad.” Hij zet zijn bril met donker montuur recht op zijn neus en denkt even na, dan voegt hij toe: “Sommige mensen zijn boos en teleurgesteld in God. Bijvoorbeeld omdat een familielid is overleden, ze begrijpen niet hoe God dat heeft laten gebeuren. Het gevolg is dat ze niet meer naar de kerk gaan. Jammer, want daar is ook steun te vinden. Nu zijn ze een familielid en vangnet kwijt.”

UITSLUITING DOOR DE KERK

Bepaalde groepen mensen voelen zich niet geaccepteerd en uitgesloten door de kerk. Tom meent dat kerkelijke bekrompenheid ook te wijten is aan de secularisatie. “Op het moment dat velen de vrijheid zoeken buiten de kerk, blijft er een club mensen over die niet direct warm loopt voor andere en nieuwe zaken. Gelovigen die liever de regeltjes willen volgen, een verarming dus. Als kerk wil je een chemie tussen degenen die zelf willen nadenken en die het fijn vinden dat de kerk dat voor ze doet. Ze horen bij elkaar, zo zie ik het ook het liefst.” Hij beseft zich dat niet iedereen binnen de kerk het met hem eens is. “Het gevaar bestaat dat je gaat geloven in het gebouw en jezelf daarom belangrijk voelen. Belangrijk zijn juist onze daden. We hebben elk jaar in september een Regenboogviering samen met Bureau Discriminatiezaken Kennemerland. We laten daarmee zien dat wij niet willen uitsluiten en nadrukkelijk verschillende groepen de ruimte geven en steunen. Ook ben ik voorstander van de vrouw in het ambt, wat sommige kerken nog steeds niet willen. Dat is niet meer van deze tijd, maar een achterhoedegevecht tussen kerkgenootschappen. Zoals in gemeenten als Barneveld en Ede, dat moet je bijna zien als cultureel erfgoed. Rare mensen heb je altijd en vreemde voorstellingen ook. Sommigen mensen willen naar Mars, ook curieus in mijn ogen.”

LIEFDE, VREDE EN RECHT

Tom is trots op zijn werk als stadsdominee. Hij houdt zich bezig met nieuwe ontwikkelingen, gaat samenwerkingen aan en is het geluid naar buiten toe. “Onder het mom van deze titel word ik geïnterviewd door de media, uitgenodigd om deel te nemen aan een debat in de Pletterij of om te spreken bij de 4 mei-herdenking. Ook word ik gevraagd uitvaarten te verzorgen voor niet-kerkelijke mensen, traditie biedt troost. Er worden daarnaast samen met Stadsklooster Haarlem stiltemeditaties georganiseerd in de kerk. We bieden ruimte voor de ziel. Hopelijk laten we zo zien waar de kerk nú voor staat: toegankelijk en inclusief voor iedereen. Onze neiging is exclusief te zijn, bij een groep te willen horen waar we ons net iets beter voelen dan de rest. De kerk met een kleine k, maar er is ook een kerk met een grote K, zo is de kerk bedoeld. Daar is liefde, vrede en recht. We doen een poging, het zal ons nooit lukken helemaal zo te zijn, maar het is een hoopvol streven voor kerk én stad.” ★